

LIBERTATEA

Abonamentul: { „Libertatea” (4 pag.) 120 Lei pe an
 „Foaiă Interes.” (4 pag.) 80 Lei pe an
 Cel-ce le abonează pe amândouă, le primește cu 150 Lei
 pe an, — 75 Lei pe jumătate de an, — 40 Lei pe 3 luni

Foale pentru popor:
 Aparte JOIA
 Director Ioan Moșă

Pentru străinătate: 300 Lei pe an, trimiși în banii țării aceleia în preț de 300 Lei, sau prin cec de bancă
 Redacția și Administrația: Orăștie (Jud. Hunedoara).

Scrisoare din București.

Temelia urcării dărilor, nu e cea dreaptă și scutitoare a poporului

Priate oamenii cari țin într'adevăr la aceea, ca în croirea dărilor să se facă mai multă dreptate, se face multă vorbă împotriva felului cum guvernul a urcat dările.

Prea a pus sub un coperiș pe sărac cu cel bogat! A urcat timbrul pe orice cerere, de la 8 la 10 Lei, fără deosebire că cine cere și ce cere? Și doar se știe, că cu cereri umblă pe la ușile domnilor mai ales cei lipsiți și năcăjiți, pentru cari 10 Lei puși pe cerere, e un bir mare. Dar e un fir de nisip pentru bogătașul ce-și înaintează și el o cerere de ceva învârteală, la care câștigă sute de mii ori milioane. Eu vădovă sau penzionar ce mor de foame din penzia mea, și mă rog (de regulă în zadar!) să mai capăt ceva ajutor, ori o sporire de pensie, sau altă milă, — eu am pierdut cei 10 Lei puși pe rugarea, pe cerșirea mea, — pe când acela a câștigat de se umflă! De ce guvernul nu s'a gândit la cererile cele sărace, să le scutească pe acelea de noua îngreunare, ba de tot timbrul?

Alta. La darea de „global” e pusă lumea numai în 2 clase: Lumea cea multă, sărăcimea care nu plătește „global” mai mult ca 40.000 Lei pe an, e urcată cu 10% (zece la sută), — cei cu dare peste 40 mii, dau 20 la sută. Asta încă e o împărțire ce putea fi mai drept chibzuită, dacă se gândea Ministrul de Finanțe la grosul poporului. Un țăran, un meseriaș, sau mic negustor, care e pus (adesea pe nedrept) la dare de global de pildă 5000 Lei sau 10.000, — pentru acesta e mult să mai dea unul 500, celalalt 1000. Pentru cei cari plătesc global dela 20.000 în sus, nu mai e așa greu, că aceia au și venite mari, că de aceea sunt puși la atâta dare, — (și mulți din acești bogătași sunt puși la prea puțină dare, fiind ei „cunoscuți” buni cu domnii cari eroesc dările!)

Cei dela 40.000 în sus, sunt toți la fel puși la 20%.

Foarte greșit. Sunt bogătași cari plătesc 40.000 de lei la global, dar sunt și de cei cari plătesc 100.000, 200.000, 500.000, și 1 milion, ba și 2—3 milioane (ca societățile și întreprinderile mari și bogate).

Pe aceștia guvernul era cu dreptate să-i împartă în mai multe clase de urcare: Să fi pus mai mult acolo sus, pe cei cu dare mare, cari au și venit foarte mare, — că aceia au de unde și pot plăti și îndoit și împătrit darea ce o plătesc astăzi (ușoară pentru ei prin „legăturile” lor cu domnii din comisile de dare sau de prin Ministerie).

Și atunci putea lăsa sărăcimea cea de jos la mai mică urcare sau la nici o urcare, — căci venea dela cei bogați și prea puțin apăsăți.

Era, de pildă, cu dreptate și era semn că domnii ministri se gândesc la sărăcime și la popor, dacă ziceau:

Pe cei cari plătesc la global până la 5000 Lei, nu-i urc cu nimic. (Aci intra partea cea mai mare din țărănimea noastră săracă din meseriașii nostri săraci, din negustorii nostri mici) Dela 5000—20.000, să fi pus 5%, dela 20—40.000: 10%, dela 40—100.000 20%, dela 100.000 în sus 30, 40 sau și 50%, că nu era prea mult, știindu se că la acei bogătași darea e părțitor de mică pusă. Era numai o îndreptare a unei nedreptăți.

În felul cum e pus și săracul la 10% urcare, ca și bogătașul cel cu 40 de mii dare la global — iar ceialaltii toți la fel, ori cât de bogați ar fi, cu 20%, — nu e o chibzuire dreaptă în căutarea de venite statului.

Acolo sus, la bogătași, se ia neglijuit de puțin. Auziți de pildă pe toate băncile și întreprinderile mari comerciale, spunând: Am arătat venit curat 1 milion (zicem o pildă), dar mai avem câștiguri lente (acoperite, nedate pe față) de alt milion! — Aproape toate băncile și întreprinderile o spun pe față în dările lor de samă sau cu graiu în fața acționarilor (părtașilor) lor. — Așadar banca sau întreprinderea aceea, plătește numai pe jumătate dare, din cât s'ar cuveni să plătească! Aci să fi apăsăți pe peană d. Ministru și să scoată tot ce e cu drept să plătească, și atunci sărăcimea până la vre-o 5000, putea fi chiar scutită!

Am dori ca de aceste adevăruri să se țină samă macar la schimbarea legii dărilor, pentru ca macar pe viitor să se facă această dreptate.

Tarif de iarnă

mult scăzut la vămi.

Nădăruind că prin asta sporește trimiteria de mărfuri în afară, așa dar că va da viață nouă negoțului de multe feluri, guvernul a hotărât să aplice acum un așa zis: „tarif de iarnă”, mult scăzut la vămile dela hotare. Îndeosebi s'a grăbit a scădea vămile la negoțul de cherestea (lemn, scânduri), apoi la pielea de vite ce se trimite în afară. Apoi: S'a șters vama pe adusul de fasole din afară în țară (ca urmare a anului rău economic, care n'a dat nici arăta fasole câtă e de lipsă în țară, decum să ai și de export).

Pe vitele ce se trimite în afară încă s'a scăzut vama: Pe cai dela 1000 Lei la 400 de lei; pe porci dela 120 la 75 Lei; — și așa mai departe.

Poate se face ceva învârțire mai bună în negoțurile acestea, ca să mai vie bani și din afară în țară.

Statul prin asta va avea scădere la venite, dar n'ar avea să zică, dacă ar atoce învârțire mai bună de bani în țară.

Noi îngăduințe

pentru streini.

Ziarele din București scriu, că în Ministeriul de Interne se lucrează la planul de Lege după care să se schimbe Legea Administrativă de azi (pentru conducerea orașelor, satelor și județelor).

Prin noua Lege se schimbă multe din rînduilele celei de azi, lărgindu-se drepturile multimii alegătoare.

Prin Legea de azi intră în Conziliile comunale numeroși „Membri de drept” (ca soli oficiali ai Bisericeii, ai Școlii, ai Deregătorilor cutari) și aceștia fiind toți oameni ai stăpânirii, fac ca în conziliu să se hotărască lucrurile cam pe voia stăpânirii țării, — adică pe a stăpânirii românești (azi de un partid, mănă de altul, dar tot stăpânire românească).

Aflăm că dreptul acestor Conzilierii de drept, va fi scurtat mult prin noua lege: Ei vor putea lua parte la desbateri numai cu „vot consultativ” (adecă ei pot sfătui pe conzilierii ca se hotărască așa ori așa, dar votul lor nu numără). Vot hotărâtor vor avea numai conzilierii aleși.

Asta pentru satele noastre românești, nu e de nici un rău. La sate

suntem și noi țari; conzilierii aleși sunt aci români, ca și cei „de drept”.

Dar ce facem la orașe? La orașe în alegeri ne bat streinii, în toate orașele! Conzilierii aleși vor fi 4 din 5 părți ai lor, noi vom avea numai pe cei 2 din 10, pe cari ni-l dă legea, dacă am avut 20 sau peste 20 la sută din voturile date.

Pe temeiul legii de azi, Români sunt hotărâtori și în conziliile orașelor atât de streine ce le avem în toată țara, — fiind ajutați de „conzilierii de drept”, cari intră acolo ca oameni de încredere ai feluritelor deregătorii românești. — După ce li se va lua acestora dreptul de vot, conzilierii streini vor fi a tot hotărâtori în treburile orașelor (și a județelor în cari ei sunt mai puternici, ca județele săcuști, de pildă).

Privim cu îngrijorare în fața schimbării ce cetim că se va face. După ce vom cunoaște-o în amănunte, vom arăta-o cetitorilor nostri, și le vom cere părerea asupra ei.

După Răzita, — Bucureștii.

Până la marele războiu, România fiind o țară mică, nu i se plătea să și facă și să-și susțină pentru Căile sale Ferate fabrici anume pentru fabricarea de locomotive pe sama trenurilor sale.

Mărită prin războiu așa, că a luat ca întindere și ca număr de locuitori, — locul fostei Ungarii aci în Răsăritul Europei, azi țara are linii de căi Ferate aproape întreit de lungi ca înainte de războiu (prin faptul că în Ardeal, dar mai ales în Bănat și părțile Aradului, liniile ferate sunt foarte dese), — azi țara nu mai poate fi fără Fabricile sale proprii și de locomotive. Pe numeroasele și lungile sale linii ferate de azi, aleargă întreit de multe trenuri, cari au nevoie de multe locomotive. A le cumpăra pe toate în străinătate, înseamnă a rămânea la bunăvoința acelei străinătăți, ca să-și facă ea locomotive și ție, pe cari să le plătești cu cât îți va cere, — pe când în țara ta, poate le-ai avea cu jumătate de preț. Aduge și faptul că banii pentru acele locomotive cumpărate în străinătate, îi scoți pe toți, numărați frumos, afară din țară, — pe când de le-ai fabrica în țară, învârți acei bani aci la tine acasă, dai pâne lucrătorilor tăi, cumperi partea cea mai mare din materialele de lipsă fabricării, de aci din țară, — și așa multe zeci de milioane pe cari azi le verși străinătății, rămân aci acasă, spo-

rind bunăstarea oamenilor tăi, bogăția țării tale.

La aceste lucruri s'au gândit stăpânirile țării noastre dela războiu încoace, — și cu bucurie scoatem la iveală, că ele nu au stat nepriecătoare a acestui mare lucru, ci au muncit într'acolo, ca să ajungem a avea și noi fabricele noastre de locomotive.

În două locuri era tărâmul mai pregătit pentru a ajunge la acest scop: la Fabricile de mașini dela Reșița și la Atelierele zise „Grivița” ale Căilor Ferate din București. Și într'un loc și 'n celalalt, se reparau vagoane de cale ferată, se făceau chiar vagoane noi, se reparau și locomotivele stricate, dar ca să fabrici locomotiva întreagă, nu erau pregătite. În anii din urmă însă cele două mari Ateliere s'au pregătit și pentru aceasta, și Reșița a ajuns a putea da cea dintâi o locomotivă nouă, înainte cu 2 ani de zile, — pe când încă trăia Regele Ferdinand. Când s'a dat în samă Căilor Ferate această locomotivă, fabricată în o fabrică din țară, — a fost bucurie mare, și ea a fost luată în samă cu paradă frumoasă, și ea a fost botezată: Locomotiva „Regele Ferdinand”.

Acum avem bucuria a afla, că și Atelierul „Grivița” din București s'au dezvoltat așa de mult, încât și ele pot fabrica locomotive. Spre Anul-nou a fost gata întâia locomotivă ieșită nouă nouă din aceste Ateliere, și ea a fost dată în samă Direcției Căilor Ferate, cu frumoasă paradă, fiind de față și M. S. Regele Mihai, și locomotivei i s'a dat numele de „Locomotiva Regele Mihai I.” E tot așa de bună, ca ori-care din cele mai noi locomotive fabricate în străinătate, — și lucrată după tipul cel mai nou, mai deșăvârșit.

E lucru îmbucurător, că am ajuns să avem aceste lucruri aci în țară!

Și Prefecților

li-s'a luat demisia înainte.

Faptul de care am scris în numărul trecut, că guvernul a luat înainte Declarațiile de „demisie” (de plecare din slujba sa) deputaților și senatorilor național țărăniști, a trezit luarea aminte și a lumii streine. Un redactor al marelui ziar din Viena „Neues Wiener Journal” a cercetat pe dl Dr. Al. Vaida, Ministru de Interne, și i-a cerut lămuri în treaba asta.

Și d. Dr. Vaida i-a spus: Da. E o măsură luată de conducerea Partidului, peste tot, nu numai față de Deputați și Senatori, ci și față de Prefecți, capii Județelor.

„În ziua în care prefectul săvârșește cea mai mică nerânduială sau volnicie în slujba sa, — intră în joc Declarația lui înainte iscălită, de lăpădare din slujbă de bună-voe”.

În felul cum d. Dr. Vaida înfățișează lucrul, el nu e urât și rău. Doar pentru prefecți e cam rușinos. E semn că guvernul nu are încredere în omenia și dreptatea lor,

și pentru ca ei să se teamă a face rele, le-a luat acea Declarație care să le atârne asupra capului ca o sabie. Și așa lumea știe că Prefecții se poartă bine de frică. Frumos ar fi să-i vedem făcând tot binele, din simțul lor de dreptate și de cinstire a legii! Iar pe cei ce se abat dela asta, guvernul are putere a-i înlătura și fără a le cere declarația înainte.

Dar, în sfârșit, să fie numai toți la locul lor, apoi că se țin așa din îndemnul lor, ori de frica „Demisiei” înainte date, — nu are a face.

Lumea însă, și cea dela noi și cea din străinătate, cam dă din cap în fața acestel măsuri.

O știre grozavă.

Sunt 25 de feluri de gaze ucigătoare, împotriva cărora nu ne putem apăra.

Din Berlin ne vine următoarea știre ca dar de Anul-nou:

În 5 Ianuarie s'a început în orașul Frankfurt pe Main, un Mare Sfat Internațional (adecă din toate națiunile cari au voit să iee parte), — în care învățați din felurite țări cibzuesc, ce măsuri să iee pentru apărarea locuitorilor civili împotriva gazelor înecăcioase uolgase, cari se vor folosi într'un viitor războiu, ca cea mai puternică „armă de atac”?

În firul desbaterilor, Dr Lowin, Profesor de chimie la Universitatea din Berlin, a arătat, că gândul cu care această Constatare are să-și bată capul, e un gând mare și greu, — căci, spune dânsul, — azi se cunosc 25 de feluri de gaze de acestea înecăcioase și ucigătoare împotriva cărora nu s'a descoperit nici un mijloc de apărare!

Cu alte cuvinte: o armată de aeroplane dușmane, venind cu câteva gaze de acestea împotriva cărora nu este apărare, și vărsându-le asupra unui oraș întreg, asupra unui sat întreg, — stinge în el ori ce viață!

Și iacă știința dovedită în acest punct, ca — o mare nenorocire.

Fabricile de bere

dau tâlcul cel adevărat.

În România avem 4 fabrici de bere, Fabricile: Bragadiru, Luther, Azuga și Gib, — a căror nume îl și poartă feluritele soiuri de bere, pe care ele o pregătesc.

Cele 4 fabrici aflând de noua dare pusă pe bere, s'au înțeles între ele și tipăresc prin foile dela 5 Ianuarie, următoarea înștiințare, ca hotărîre luată de ele în deplină înțelegere:

„Fabricile (susnumite) în urma îndoirii taxei (dării) pe bere, au hotărît să urce prețurile de vânzare numai cu sporul de taxe (cu sporul de dare).

În urmăre, în localurile proprii de vânzare (ale lor) a fabricelor, berea se va vinde cu începere dela

1 Ianuarie, cu numai 50 bani mai mult țepul (păharul obișnuit, mic), cu 1 Leu mai scumpă „halba” (păharul mare), cu 1 Leu sticla mare și cu 50 bani sticla mică, — față de prețurile de până aci”.

Adecă vestirea spune verde: S'a urcat la îndoit taxa (birul) pe bere, — o vor plăti beutorii de bere, căci acea bere dela noi o adaugăm la fiecare măsură de bere dela data când și statul o cere urcată dela noi.

Dar cu atât se vinde numai în localurile de vânzare, ale fabricelor. — Că vânzătorii ceialalți din țară ce-or face, — se va vedea. Ei vor pune și din partea lor ceva...

Iar pilda berei, o vor urma toți negustorii cei loviți de urcarea dărilor!

Vei plăti cu ceva mai scumpă sarea, tutunul, chibritele (în curând), mărfurile statului urcate și ele; — mai scump în prăvălie (boltă, dugheană), căci și negustorul plătește urcata darea lui de venit pe care tot de pe cumpăător o va scoate;

Vei merge la avocat și rar acela care nu-ți va spune: e mai scumpă azi apărarea, căci s'au scumplit „stemplele” (timbrele) pe toate scrisorile (ceea-ce așa și este). Și de-o fi avocatul om de inimă, o să te urce numai cu cât s'au scumplit timbrele, dar câte unul îți va lua pentru lucrul de câte 100 de până acum, 150, sau și 200, — că „s'au scumplit stemplele”. Și așa în toate.

Lovitura de stat

DIN YUGOSLAVIA

Parlamentul trimis în plimbare; — Constituția (Legea de temelie) pusă în culu. — Guvernul numit de Rege. — Totul va merge pe porunca Regelui.

Ura nesăbuită și nesocotită a Croaților față, de Sârbi, fiindcă se țin mai presus de aceștia, mai învățați ca ei și ca religie mai aleși (fiind ei catolici), — a dus la aceea, că Regele să le risipească și parlamentul, să deie în lături și Constituția, adecă temelia legilor de conducere a țării, și să le spună: Voi conduce Eu această țară, dacă voi nu mai știți altceva, decât să vă certați și să vă urâți.

De ani de zile Croații se războiesc împotriva legăturii lor cu Sîrbii, neputând suferi pe Sîrbi și nevrând să le recunoască dreptul de întâi conducători de țară. Sîrbii i-au poftit să stee alături, să lucreze împreună la conducerea țării, — aceia au conlucrat scurtă vreme, apoi iar s'au dat în lături, îngânați și nesuferitori. — Regele i-a poftit (nainte cu vre-o jumătate de an), să iee ei singuri conducerea țării, că Sîrbii se învoiesc la asta. N'au vrut. Regele a dat atunci unui catolic, Koroșetz, conducerea guvernului, — n'au vrut să știe nici de el, l'au hulit ca pe un „dezertor” dintre ei, care stă de vorbă cu Sîrbii și plinește voia Regelui.

Lor le trebuia — ca Ungurilor și Sașilor la noi, — Croația con-

dusă ea de sine, având legătură c Sârbia numai în persoana Regelui; doar armata și ministeriul de externe...

Adecă — deslacerea Regatului de azi în un fel de — „Gubernii” provincii cu cârmuire de sine, da scutite de brațul armatei întregii țări

Văzând că toate-s în zadar, Regele Alexandru a dat săptămâni trecută, Sâmbătă în ajunul Botezului, — de știre, că pune în cuiv toate vechile Legi și mâne se poară alt Duh peste țară, duhul conducerii de sus, dacă trimișii cei de jos, n'o mai știu conduce.

De Sâmbătă încoace în vecina Yugoslavia, este o singură Lege: Voința Regelui! El și-a numit alți ministri, în frunte cu un General credincios al său și ocârmuește prin ei, ținând să facă cât mai multă dreptate și cinstire a legilor, sub noua ocârmuire.

Poporul sîrbesc, dar și cel croat, e mulțumit de hotărîrea Regelui, căci se săturase până 'n gât de nesfârșitele hărăeli și ocări sălbatice cu care se copereau unii pe alții „bărbații politici”.

Până nu le-a da D-zeu acestora minte să se înțeleagă, — Regele conduce el. Și spune că va fi foarte drept. Dar nu mai putea lăsa pe politicieni să meargă mai departe cu certele lor, spre destrămarea Țării.

Mari foi streine spun, că Regele nu mai avea altceva de făcut și că bine a făcut.

În timpul acesta conducătorii de partide politice și-or da sama, își vor domoli urile și atunci — iar vor fi poftiți la conducere.

Doamne — om nu am!..

Oameni orbiți, alții omorâți prin beuturile lor, și ucigașilor — nu li se întâmplă nimic!

Știrile despre grozavele nenorociri date peste oamenii nevinovați, cari au beut din beuturile așaziselor „Viile Românești”, — se înmulțesc.

Arătam în numărul nostru de Crăciun, că în Dorohoi a murit 8 țărani, în Dolj alții 2, după ce au beut din țuca făcută din spirt metilic de către o bandă de jidani din București și Iași.

Am scăpat atunci a spune, că alți 2 nenorociți și-au perdut vederea, au rămas orbi, din aceeași beătură otrăvită! Căci otrava din spirtul metilic are și această însușire grozavă, că-ți atacă gingașa înțocmire a ochiului și o strică, lăsându-te orb!

De atunci întâmplările au sporit. Unele sfârșindu-se mai ușor, alte zguduitor de dureros. Iaca unele din ele:

O domnișoară studentă la București, adăpostită în Căminul pentru studenți „Spiru Haret”, unul din cele mai îngrijite Cămine, ne spune următoarele:

„Măntie de Crăciun cu vre-o 2 săptămâni într'o Duminică ni s'a făcut și nouă, ca prăjituri, câteva

torte în cari s'a picurat — așa cerând felul de a se face acele torte, — și nițel rum.

„Norocul nostru că la Căminuri, — ca la ori-ce mese unde mănăcă număr mare de tineri, — nu ni s'a dat multă tortă, decât câte o bucată de fiecare. Și atâta a fost destul pentru-ca spre miezul nopții să ne trezim toate studentele cu arsuri și dureri de stomac, de nu mai știam ce să facem?”

„Unora cu stomacuri mai slabe, le-a fost foarte rău, și numai cele mai tari de fire au scăpat fără vătări, numai cu zgârciurile... Se pusese în tortă rum falsificat de eroii dela „Viile Românești”.

„Ei, bine, răul ne-a ajuns din picurătura de rum ce se venise pe bucătura de tortă ce o primisem și noi, ca îndulcire a hranei noastre din zi de sărbătoare. Iar dacă acel jumătate de picur sau și mai puțin ce s'a venit pe o bucată de prăjitură a noastră, ne-a răsvrătit stomacul și ne-a bolnăvit, — ce-o fi făcând cu cei cari ar gusta un păhărel din astfel de beutură?”

— La Călărași (jud. Ialomița) cetim în „Viitorul”, că o familie făcând veselie cu beuturi falsificate, 4 din membrii ai familiei au murit în scurtă vreme de otrava lor!

— Alta mai nouă:

„Universul” dela 5 Ianuarie povestește următoarea întâmplare înfiorătoare, petrecută în București: „Mercuri seara, Lazar Plevan, Intendentul (mai marele) Căminului Studenților de Constanța, din str. C. Davila, 153, a poftit la el acasă mai multe familii, ca să petreacă împreună.

La masă s'a servit vin și lichior.

După câțva timp, Intendentul (gazda casei) s'a simțit rău și se plângea de arsuri pe pept.

Nu s'a dat mare înșămăntate acestui fapt (și el nu se plângea la început prea tare, crezând că e ceva trecător și ca să nu strice buna voce a mesei), — dar după un cias Plevan a orbit, iar după asta la câteva minute a murit!

În timpul acesta și ceilalți mușafiri (oaspeți) au simțit aceleași semne, și, la un timp, fiul gazdei, Iuliu, în vârstă de 19 ani, a început să se vâete și și-a pierdut și el vederea!

Atunci s'a dat de știre Salvării (Societății care stă în toată vremea gata să alerge unde s'a întâmplat vre-o nenorocire, așa cum stau gata pompierii de aleargă la foc).

Un doctor, Gheorghiu, a venit îndată la fața locului, a arătat îndată care e pricina boalei, și a urcat pe nenorocitul Iuliu Plevan în trăsura Salvării (care venise cu el) ca să-l ducă la Spitalul Brâncovenescu (să-i facă spălături de stomac, ca doar îl scapă de mai rău), — dar pe drum tinerul a murit!

Soții Simion și Iuliu Vescan, oaspeți, cari au gustat mai puțin din beutura cu otravă, se află sub grija doctorilor la casele lor (îmbolnăviți, dar mai ușor).

Vestită despre asta Poliția, a venit Comisarul Călinescu, care a fă-

cut cele dintâi cercetări. A ridicat sticlele în cari a fusese beutura otrăvitoare, le-a sigilat și le-a trimis spre cercetare.

Trupurile celor 2 morți (tată și fiu), au fost duse la morgă unde li-se va face cercetarea medicală.

— A doua zi au murit 2 lucrători țesători Otto Hegenbort și Gavril Stănicov. Doctorii cercetând stomacurile și mațele lor, au aflat în ele urmele spiritului metilic care le-a ars, luându-l ei în beutură.

În măruntaiele nefericiților Vescanni, tată și fiu, s'a aflat la cercetarea medicilor, aceeași otravă.

DI Profesor Dr. Mina-Minovici, care a condus cercetările, a spus că, — spiritul metilic curat e mai puțin înveninat. Dar falsificatorii pun în vinurile lor cari au în ele spirit etilic (tot veninos, dar mai puțin) spirit metilic, ca să le facă „mai tari”, și prin asta le dau „tăria” — de moarte.

Toți cei ce iau beuturi de acestea otrăvite, simt arsuri pe gât și zgârieri prin stomac și mațe (ceea-ce unora le „place”, spunând că: „asta fu odată bun, că-l simți cum te gădilă pe grumaz!..), — simt apoi tulburări la ochi, se ivesc apoi dureri prin plămâni (unde spiritul face sângerări) și stricarea sângelui, care trag după ele moartea.

Acestea s'însușirile beuturilor făcute cu spirit metilic, după spusele învățatului Doctor, care le cunoaște bine. Il folosesc pentrucă e mai ieftin decât spiritul adevărat, cel bun.

Ce vedem dară, — lucru dovedit prin zguduitorul nenorociri petrecute aci între noi, sub ochii de regătorii și a învățaților țării?

Că o bandă de talhari, mai primejdioși ca tâlharii de drumul mare, — fac Dunăre de beutură falsificată, plină de otravă, și o vând ca „vin” din pivnițele „Viilor Românești”, în care se află sute de buți mari, pline, cu „vin”, — de fapt apă de fântână, în care e vărsată câte o cupă de spirit (un „strugure” făcător de minuni și de bani frumoși al vestitelor „vii”), — apoi buți și butoaie cu „rum”, cu „cognac”-uri și ce poftesti, — și această bandă vinde cu nerușinare și fără nici o frică de D-zeu aceste otrăvuri, aci chiar în Capitala (orașul conducător al) țării, sub ochii guvernului țării, — ca în satul fără câni!

Și guvernul nu cutează să-i iee de grumaz și să spânzure în piața publică pe unul din ucigașii celor opt țărani, din orbitorii altor 2 țărani, din otrăvitorii studenților, din ucigașii nefericiților tată și fiu Vescan și a celorlalți 4 Ialomițeni și încă 2 muncitori bucureșteni...

Cad oamenii leasă, nu numai bolnăviți, ci orbiti, uciși pe loc, aci sub ochii noștri, — și cei ce ar avea putere a le pune mâna n'ceafă, se mulțumesc a trimite poliția să le confisce aceea beutură care e otrăvită. S'au dus oamenii poliției și au cuprins câteva buți pe care le-au aflat făcute din spirit rău, dar pe cele mai multe nu le-au atins, că spun că în acelea e „vin bun”, — dumnealor l'au gustat, și-i bun! Nu te poți atinge de ell.

Și pe jupâni nu-i trimit la Văcărești, ca pe ucigași de zeci de creștini, ci le fac numai proces de „contravenție la fabricarea de beutură”,

adeacă de „abatere” („greșală”, nu vină mare, decum crimă!) și vor fi pedepsiți cu ceva sume de bani pentru că au greșit a pune în buți apă cu prafuri, în loc de vin de struguri...

Poporul nostru e primejduit în chiar viața lui, în țara lui!, — și nu este cine să-l apere pe ell!

E tocmai ca bolnavul din evanghelie, care a spus: „Doamne, om nu am”, care să mă bage în apa tămăduitoare la ciasul său:

Dar asta ce-i?

La Oradea-mare Conziliul comunal și Primăria au fost desființate și s'a pus în capul orașului o Comisie Interimară (Conducere vremelnică) în frunte cu d. Dr. Aurel Lazar.

Zilele trecute d. Dr. Lazar a fost la București și a luat înțelegere cu cei hotărâtori, — Ministrul de Interne. — asupra mai multor treburi de ale orașului. Întors acasă a spus foilor ungurești (cari știau că în ce treburi a umblat la București):

„35 000 din cei cari își cer încetățânirea în Oradea mare, vor fi scriși în cel mai scurt timp între cetățenii orașului, fie prin schimbarea legii de azi, fie pe cale de Regulament...”

Ce-va să zică asta? Că peste Oradea au năvălit zeci de mii de streini din afară (aproape pe toți Jidani de prin Galiția și Rusla, unde nu li-i destul de bine și vin în „Canaan”, în România!) și cari după legea de azi nu pot fi primiți între cetățeni! — Aceștia și au cerut încetățânia și fiindcă nu li se poate da se va schimba legea, numai ca să li se poată face pe voel! Iar dacă legea nu se va schimba în curând dl Dr. Lazar spune că va schimba el Regulamentul orașenesc, și în acela ia măsuri ca să primească în sânul orașului pe scumpii săi rămași azi pe din afară!

Vai de noi!

În loc să lucrăm la curățirea orașelor de atâta străinătate și la așezarea de Români în ele, — încă noi le scufundăm în Marea Roșie...

NOUȚĂȚI

Dările cele nouă ridică multe glasuri de protestare (împotriva): Advocații din București au protestat împotriva scumpirii timbrului, care le va face greuți; negustorii împotriva dării pe cifra afacerilor și toți împotriva globalului. — Dar cu asta nu vor scăpa de acele dări.

O mică scumpire și la poștă. Dela 1 Ianuarie s'a scumpit și taxa de timbru pentru trimiterea de pachete postale (colete). Scrisoarea de expediție (Fracht ul) era cu 2 Lei una (de 1 pachet), acum e 2 Lei și 50 bani.

Vapor scufundat. La 2 Ianuarie vaporul „Kedive” s'a scufundat aproape de Constantinopol. Căzanul lui a pleznit. Oamenii de pe el au scăpat, având timp a se cobori în luntrițele de salvare (de scăpare).

Sărăcuțele. Două copile, una de 6, alta de 10 ani, ale unui slujitor la tren din Galați, mergând în ziua de Anul-nou să ureze de Anul-nou pe bunica lor, aveau să treacă peste linia ferată. Când au fost pe linie, n'au băgat de samă că un tren venea puternic. Le-a apucat și le-a zdrobit ca pe două păsărele... Mare

jale pe părinți și pe nefericita bu-nică, care în loc de urarea dulce a nepoțelilor, află, că ea a fost pricina morții lor, că spre ea plecaseră.

„Calendarul Femeii” e numele Calendarului tipărit la Cluj, de „Societatea Femelor Creștine” de acolo, anul al III-lea. Cel pe 1929 e foarte îngrijit, având în fruntea părții literale o schiță drăguță „Barca cu vele” (cu pânze) scrisă de Alțeta Sa Regală Prințesa Ileana, o scriitoare tineră de plin har; un studiu despre Vasile Alexandri de Elena Văcărescu și apoi numeroase bucăți literare îngrijite, scrise tot de femei. — Ca dovezi de bunul cuprins al Calendarului, reproducem și noi în numărul de azi (3) al „Foi Interesante” 2 bucăți din el: frumoasa „Legendă a Sufletelor” și schița mișcătoare a „Cocoșatei”. Se poate cere la Librăriile românești din Cluj (Cartea Românească, Ardealul sau altele).

Călăul pofteste un avion... În Canada (de altfel ca și în America de Nord) marii răufăcători se pedepsesc cu moarte și de aceea statul are un Călău, esre el merge peste tot locul de stănge viața celui osândit la moarte. Dar cum depărțările sunt mari și osândirile la moarte se vede că destul de dese, — călăul s'a plâns guvernului, că nu mai poate merge cu trenul, și-l roagă să-i pună la îndemână un aeroplan, ca cu acela să zboare de colo-colo pentru a face ca viața din cei dați morți pentru faptele lor rele, să zboare mai repede spre cer.

Intregire. La serbarea „Pomului de Crăciun” a Școlii primare de fete din loc, a binevoit a dăruia d. na Maria Turdășan stofă de hănuțe. Comitetul școlar îi aduce călduroase mulțumiri.

Mulțumim

acelor cinstiți abonați, cari, nemai putând ținea folle noastre și în anul acesta, ne trimit napoi un număr, ca să știm să le oprim mersul. —

Rugăm pe toți câți n'au de gând să le mai țină, să ne trimită un număr napoi, neprimindu-l dela poștă ci scriind pe el: Nu primesc. —

„EROIZMUL plătitorilor de dare”.

Ziarul „Patria” din Cluj, foaie a guvernului, are în numărul său dela 4 Ianuarie un articol, scris de directorul foii, dl I. Clopoșel, deputat de Făgăraș, — în care laudă foarte pe Românii din Mihalț, arătându-i ca isteți patrioți.

Spune că oamenii, după ce și pierduseră încrederea în guvernul trecut (liberal), începuseră a face așazisa „împotrivire mută” (rezistență pasivă) și fără a face gură, nu mai plăteau dările, „așteptând zile mai bune”.

Iar după-ce guvernul s'a schimbat, oamenii s'au dumirit, înțelegând că „Statul se susține cu cheltueli grele și că dările trebuiesc vărsate pentru a face față tuturor nevoilor statului”.

Și atunci peste 200 de inși, aflând de venirea noului guvern, s'au

înfișat la Perceptorat, pentru a-și plăti de bunăvoie dările!

Și ziarul numește fapta Mihălțenilor „eroizm al plătitorilor de dări”, și „eroizm (vitejie) ai jertfei materiale”, — și nădăjduște că toată lumea cea cu bun simț patriotic, are azi nu numai să vie la rînd cu plata dărilor, ci, să se învoiască de bunăvoie la urcările de dări votate de de noul parlament, — pentru ca țara să iasă din strîmtorările cîasului de față.

„Mihălțenii sunt o pildă și un îndemn pentru plătitorul român de dare din toată țara!

„In clipa de față țara face chemare la fiii săi, să urmeze pe vrednicii plătitori din Mihălțeni.”

N'ar fi rău să fie ascultate aceste chemări și poporul, de dragul guvernului pe care tare și l'a dorit, să plătească ori-ce dări! Ar fi o dovadă aleva, de marea lui alipire la acel guvern.

Din America.

In Statele Unite ale Americii „libertatea” personală e înțeleasă mergînd așa de departe, că, de pildă, legea dă drept fetelor să se mărite și dela vârsta de 14 ani, dacă ele voesc. Părinții n'au nici ei drept a se împotrivi, — precum n'au drept nici a și pedepsi copiii,

— căci prin aceea se ating de „libertatea” personală a copilului lor. Și dacă copilul părește pe tatăl-său sau pe mamă sa, sau pe soră-sa mai mare, că l'a bătut, — poliția pedepsește pe părintele pârăt.

Cu atît mai mult fata e „liberă” a se mărita îndată ce a implinit 14 ani.

Și se întîmplă multe căsătorii de fete așa tinerele, adevărați copii încă. Și spun foile de acolo, că toate, dar toate, se sfîrșesc în chip jalnic. Nici nu se poate alifel. Săraca copilă de 15 ani să aibă și ea copil în brațe, pe cînd singură ar fi încă de-a se juca cu păpuși, și nu știe griji nici de sine, decum de încă un copil și de o casă și de un bărbat!... Fi-rește, nemulțumirea vine fără doar și poate, — și bărbatul, om cu treburi, cu lucru, vîzînd că în casa lui nu e rînduiala ce se cere, — ușor se duce la deregătoria în drept și — desface căsătoria. Că acolo se desface o căsătorie în ori-ce cîas. Și apoi — vai de ea „mamă” și vai de copilașul ei.

Vîzînd aceste nenorociri jalnice, cari sunt foarte multe, — s'a pornit o mișcare printre oamenii mari și serioși, ca să se aducă o lege care să oprească aceste căsătorii prea tinere, să li se dea voe numai ca în Europa.

„Insoțirea de credit” DANEȘ, jud. Târnava-mare.

CONVOCARE

In înțelesul Art 20 din statute, membrii „Insoțirii de credit” DANEȘ, jud. Târnava mare, se invită la

a XIX-a adunare generală ordinară,

care se va ținea la 2 Februarie 1929, ora 14, în sala dlui Sebastian Constantin, Nr. 67 din Daneș.

ORDINEA DE ZI:

1. Bilanțul pe anul 1928 și raportul Consiliului de administrație, despre gestiunea anului 1928
2. Raportul Consiliului de cenzori despre mersul afacerilor și examinarea bilanțului
3. Alegerea unui Casier în înțelesul statulelor.
4. Alegerea suplitoare a Consiliului de administrație.
5. Alegerea suplitoare a Consiliului de cenzori.
6. Ridicarea capitalului de cvote
7. Propuneri privitoare la împărțirea veniturii curat de Lei 21224'—
8. Propuneri libere.

ACTIVA Contul Bilanț la 31 Decembrie 1928. PASIVA

Casa în numărar	204 125 —	Capital de cvote	74 600 —
Acții la bănci	10 86 —	Fondul de rezervă	68 891 —
Depuneri la bănci	471 843 —	Depuneri spre fructificare	1772 703 —
Împrumuturi	1 476 210 —	Interese anticipate	25 000 —
		Profit curat	21 224 —
	1 962 418 —		1 962 418 —

DEBIT Contul Perdere și Profit CREDIT

Interese după depuneri	204 125 —	Interese dela împrumuturi	262 268 —
Împozit către stat	4 725 —	Interese dela depuneri la bănci	31 453 —
10% la interesele de depuneri	19 126 —	Provizioni	4 238 —
Remunerații	23 700 —		
Spese de administrare	24 357 —		
Porto poștal	702 —		
Venit curat	21 224 —		
	297 959 —		297 959 —

Daneș, la 31 Decembrie 1928.

ss. Pompiliu E. Constantin, director.

ss. Ioan Bendorcean, 337 casier.

CONSILIUL DE ADMINISTRAȚIE:

ss. Ioan Tilices, 91 preș. ss. Nicolae Tătar. ss. Zaharie Cristea, 77. ss. Iustin Medrea. ss. Sebastian Șoneriu.

Subsemnatul Consiliu de cenzori, conturile, prezente le-am aflat în deplină regulă, exactă și în consonanță cu registrele institutului purtate corect, deci vă propunem a da absolutorul atât Consiliului de administrație, cât și consiliului de cenzori.

Daneș, la 4 Ianuarie 1929.

ss. Ambrosie Cămpean, pres. ss. Dr. Marie Holom, ss. I. Bendorcean, ss. Nicolae Tilicea, 64, ss. Nicolae Constantin, 59, ss. Ambrosie Cristea, 340, ss. George Dop, 75

CAUT
2 ÎNVĂȚĂCEI

Din familie bună în prăvălia mea de papetrie și manufactură.

Petru Bârsan.
Bozovici.

Bolnavii de
PLĂMÂNI
astmatici bolnavii de suferințelor lor prin
scrutulași bromici
săruri de sânge stabili

așa mult dorita asigurare a suferințelor lor prin
Stropul VERTEȘ
4 sticle 840 Lei prin ramburs.
Spese postale și ambalaj
la regie proprie.

Farmacia la „VULTURUL ALB”
Nr. 33, Lugoj Banat.

„Calendarul Național”

al „Foil Interesante” pe 1929.

a ieșit de sub tipar! S'a început trimiterea lui, la adresa celor ce au trimis banii pentru el.

Ca și în alți ani, „Calendarul Național” întrece pe celelalte calendare, prin aducerea de vederi (chipuri) pe cari în altele nu le poți găsi. Precum:

— O Fanfară a bravilor Români din Banatul Sărbesc, cu care au primit în toamna asta pe I. Preasfințitul Episcop dela Carasebeș la vizitația canonică ce li-a făcut-o acum. E o mândrie aceea fantară cu bogatele și frumoasele ei instrumente, pe cari le-au mînnit cu atîta măiestrie la primirea Arhiepiscopului iubit.

Micul Rege Mihai fotografat în mijlocul copiilor de saramă din Piana Sibiului, în vara anului 1928 la Sibiu, — dat în Calendarul nostru după o reușită fotografie, primind noi și dînd cetitorilor un chip curat și frumos! Și numele drăguților Românași din chip!

— Trei însemnate figuri istorice: Regele Carol I, cu Țarul Nicolae al Rusiei și Principele de Coroavă Ferdinand, fotografiați totuși 3 la un loc, pe bordul Jahtului Regal, la Constanța, în 1918, cînd Țarul a făcut vizită Familiei Regale Române, la Constanța... Ce planuri mari pămădeau ei atunci împreună!... Și cum azi totuși 3 planșitorii sunt morți, și planșurile lor cu ei...

— O familie românească de 29 de membri, de-i o fală.
— Ioana drumului pe care a sburat peste mare Generalul Nobil la Polul Nord și punctul la care s'a nenorocit, și istoria întîmplării, — apoi: Ce e Polul-Sud (cel de Miazăzi) și chipul corabiilor ce a plecat acum spre acest Pol.

Și alte zeci de chipuri, cari de cari mai interesante!
Incolo: Cetiri alese: poezii, schițe, o poveste, hazuri, cuvinte cu tîlc, — și altele, dînd o cărticică de 96 pagini, ce face cinste ori cărei mese de cetitor Român.

— Indrumări ce timbru se pune pe Contrate, pe Obligații, pe Cambii (poște), pe Chitanți, după legea cea nouă adusă în 1927, — lege cu totul deosebită de cea din trecut! Nu mai e „Scală”, e altă rînduială!

— Mersul vremii; cât țin animalele; cât closesc paserile; — despre Poșta și Telegraf. — Targurile de țară, — și tot ce e mai de lipsă să știe fiecare om.

— Se trimite numai după primirea înainte a banilor!
Prețul Calendarului e, ca și în anul trecut:

1 exemplar (o bucată), cumpărat aici: **16 Lei.**
Trimise prin poșta, franco 1—5 exemplare, tot cu **16 Lei** unul, iar **10 Lei** pe de-asupra (pentru toate la oaltă) ca plată de recomandat (ca să nu se peardă pe poșta sau prin mâinile prin cari trece dela poșta până la cumpărător). Cel ce trimite numai prețul Calendarului, iar cei 10 Lei pentru recomandat nu-i adauge, — le va primi simplu franco (plătite), dar de se vor perde, a doua oară nu i-se mai trimit.

Dela 6 exemplare în sus se plătesc cu **numai 13 Lei exemplarul** și 10 Lei de recomandare pentru toate la un loc.

— Librării și vînzătorii de foi, au rabatul pe care îl au la foi.
— Abonaților noștri vechi, probați ca buni plătitori (cel puțin de 2 ani în rînduială), le trimitem un număr potrivit de calendare și fără bani, spre a le plăti după vânzare.

„Calendarul Național al Foil Interesante” dela Orăștie, pe 1929 e o prea frumoasă carte cu chipuri și cetiri alese!

A se cere la:

Admin. „Libertatea”,
ORAȘTIE (jud. Hunedoara).